

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN MIETINTÖ
13/2006 vp**

Hallituksen esitys laeiksi laivaväen luetteloinnista sekä merimieslain 4 ja 77 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 25 päivänä lokakuuta 2006 lähettänyt työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi laivaväen luetteloinnista sekä merimieslain 4 ja 77 §:n muuttamisesta (HE 239/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Tarja Kröger, työministeriö

- yli-insinööri Harri Halme, sosiaali- ja terveysministeriö
- merenkulkuneuvos Aila Salminen, liikenne- ja viestintäministeriö
- lakimies Maarit Mikkonen, Merenkululaitos
- puheenjohtaja Simo Zitting, Suomen Merimies-Unioni SM-U ry
- lainopillinen asiamies Minna Etu-Seppälä, Suomen Varustamoyhdistys ry
- toimitusjohtaja Olof Widén, Rahtialusyhdistys ry
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio, tietosuojavaltuutetun toimisto.

HALLITUKSEN ESITYS

Laivaväen luettelointia koskevassa laissa säädetäisiin aluksen päällikön velvollisuudesta huolehtia laivaväkiluettelon ylläpitämisestä laivalla. Lisäksi laissa säädetäisiin laivanisännän velvollisuudesta tehdä palveluksessaan olevien merimiesten meripalveluaikoja koskevia ilmoituksia Merenkululaitoksen ylläpitämään merimiesluetteloon ja merimiehen oikeudesta saada tietoja merimiesluetteloon tallennetuista tiedoista.

Merimieslain työsopimuksen tekemistä koskevassa säännöksessä säädetäisiin kattavasti niistä asioista, joista työsopimuksessa on sovittava. Lisäksi säädetäisiin luottamusmiehen oikeudesta saada edustamiaan työntekijöitä koskevat tiedot.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Esityksellä luovutaan vanhentuneiksi käyneistä merimiesten katselmointi- ja kurinpitojärjestelmistä ja säädetään uusi laki laivaväen luetteloinnista. Merimieskatselmusjärjestelmän tarkoitus on ollut varmistaa merimiesten työsopimusten asianmukaisuus ja se, että merimies tietää, millaiseen työsopimukseen hän on sitoutumassa. Lisäksi katselmusmies on tarkistanut merimiehen pätevyyden ja terveydentilan sekä kerännyt tietoja viranomaisten käyttöön.

Järjestelmän tarkoitus on menettänyt merkitystään, kun merimiesten työlainsäädäntö ja työsuhteturva on kehittynyt. Osa katselmusmiehen tehtävistä on lainsäädännön kehittymisen myötä siirtynyt laivanisännän tai aluksen päällikön huolehdittaviksi. Laivaväen vaihtuessa katselmusta ei ole aina voitu suorittaa ajallaan, eikä katselmusjärjestelmä siten ole täyttänyt sille asetettuja tavoitteita. Katselmusjärjestelmästä on aiheutunut turhia kustannuksia kaikille varustamoille, mutta varsinkin niille, joiden aluksilla on paljon merihenkilöstöä.

Viranomaisten tiedonsaanti esitetään turvattavaksi lailla laivaväen luetteloinnista, jossa aluksen päällikölle säädetään velvollisuus pitää laivaväkiluetteloa kaikista aluksella kulloinkin työssä olevista. Laivanisännälle säädetään velvollisuus toimittaa tietoja laivaväen palvelusuhteista Merenkululaitoksen ylläpitämään merimiesluetteloon. Samalla säädetään myös merimiehen oikeudesta saada tietoja merimiesluetteloon tallennetuista tiedoista. Merimieslaissa ehdotetaan säädettäväksi työsopimukselle asetettavista minimivaatimuksista ja luottamusmiehen oikeudesta saada edustamiaan työntekijöitä koskevat tiedot.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin teknisin muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut**1. Laki laivaväen luetteloinnista**

8 §. Merimiesluetteloon sisältyvien tietojen käsittely. Pykälän 2 momentin mukaan Merenkululaitoksen oikeudesta periä maksu merimiesluettelosta annettavista otteista säädetään henkilötietolaissa. Henkilötietolain 26 §:n 3 momentin mukaan rekisterinpitäjä saa periä tietojen antamisesta korvauksen vain, jos siitä, kun asianomainen edellisen kerran sai tarkastettavakseen rekisterin tiedot, on kulunut vähemmän kuin yksi vuosi. Pykälän informatiivisuuden parantamiseksi valiokunta ehdottaa, että viittaus henkilötietolakiin korvataan säännöksellä, jonka mukaan henkilöä itseään koskevien tietojen antamisesta Merenkululaitos saa periä korvauksen vain, jos siitä, kun asianomainen edellisen kerran sai otteen rekisterissä olevista tiedoistaan, on kulunut vähemmän kuin yksi vuosi.

2. Laki merimieslain 4 ja 77 §:n muuttamisesta

4 §. Työsopimuksen muoto ja sisältö. Merimieslain 4 §:ssä säädetään työsopimuksen tekemisestä ja sopimuksen sisällöstä. Pykälän 3 momentissa on informatiivinen säännös, jossa viitataan laivaväen luetteloinnista annettavaan lakiin. Säännös koskee laivanisännän velvollisuuksia siirrettäessä työntekijä alukselta toiselle. Valiokunta ehdottaa säännöksen sanamuotoa muutettavaksi sen informatiivisuuden parantamiseksi.

Siirto aluksesta toiseen on työsopimuksen ehto, ja siitä voidaan tehdä sopimus. Merimiesten työsopimukset ovat kuitenkin usein varustamokohtaisia. Työsopimukseen voi sisältyä työpaikkaa koskeva ehto väljästi kirjattuna, ja siirrot alukselta toiselle kuuluvat työnantajan direktio-oikeuden piiriin. Ilmoitus Merenkululaitokselle tulee tehdä myös silloin, kun työntekijä työnantajan direktio-oikeuden nojalla siirretään aluksesta toiseen.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdostukset**1.****Laki****laivaväen luetteloinnista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—7 §
(Kuten HE)

8 §

Merimiesluetteloon sisältyvien tietojen käsittely

(1 mom. kuten HE)

Merenkulkulaitoksella on oikeus periä maksu merimiesluettelosta annettavista otteista (poist.). Maksun määräämisessä noudatetaan

*valtion maksuperustelakia (150/1992). Henkilöä itseään koskevien tietojen antamisesta Merenkulkulaitos saa periä korvauksen vain, jos siitä, kun asianomainen edellisen kerran sai otteen rekisterissä olevista tiedoistaan, on kulu-
nut vähemmän kuin yksi vuosi.*

(3 mom. kuten HE)

9—12 §
(Kuten HE)

2.**Laki****merimieslain 4 ja 77 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 7 päivänä kesäkuuta 1978 annetun merimieslain (423/1978) 4 § sekä lisätään 77 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

4 §

Työsopimuksen muoto ja sisältö

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Jos sopimuksen voimassaoloaikana työntekijä siirtyy aluksesta toiseen, siirtymisestä on il-

TyVM 13/2006 vp — HE 239/2006 vp

moitettava Merenkululaitokselle siten, kuin laivaväen luetteloinnista annetussa laissa (/) säädetään.

(4 ja 5 mom. kuten HE)

77 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 1 päivänä joulukuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jukka Gustafsson /sd	Markus Mustajärvi /vas
vpj.	Anne Holmlund /kok	Terhi Peltokorpi /kesk (osittain)
jäs.	Sari Essayah /kd	Leena Rauhala /kd
	Susanna Haapoja /kesk	Jukka Roos /sd
	Anneli Kiljunen /sd	Tero Rönni /sd
	Esa Lahtela /sd	Arto Satonen /kok
	Pehr Löf /r	Kimmo Tiilikainen /kesk
	Rosa Meriläinen /vihr	Pekka Vilkuna /kesk
	Riikka Moilanen-Savolainen /kesk	vjäs. Paula Risikko /kok (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.